

# INTERVIEW MET OOGGETUIGE

*Fragment uit de lagere schooltijd in de jaren '20-'30*

Dit zijn tien schriftelijke minuten uit het vrije interview met de heer Johan Mosterd (geb. 20/8/1921), nu wonende te Voorburg, op donderdag 3/11/1994. In de jaren '20 en '30 woonde de heer Mosterd in Apeldoorn. In deze plaats heeft hij ook op de lagers school gezeten. Iter is Vera Verburgt.

ITER: **Was er bij u op school zoiets als een schoolzuster ofzoiets?**

ITEE: Een schoolzuster?

ITER: **Of een schooldokter?**

ITEE: Nee, Wat ze vroeger wel deden.... Op ...eh... 's morgens dan krijgen dan waren er een stuk of acht kinderen die kregen dan melk en een krentenbroodjes, maar elke dag, wij kwamen er niet voor in aanmerking, maar die gingen dan apart kregen ze een glas melk.

ITER: **Waarom?**

ITEE: Dat was op alle scholen... dat weet ik niet meer, maar ik weet wel dat wij niets kregen, dan motte wij dus naar buiten en dat speelkwartiertje en gingen die kinderen, die gingen extra, die kregen een krentenbroodje, dan kwam de bakker.. Die kwam dat krentenbrood maken en zoveel flessen melk.

ITER: **Sommige kregen het wel en sommige niet?**

ITEE: Eeuh...j..ja...wij hebben het... ik heb het nooit gehad, waarom, dat weet ik niet meer waarom of dat was.

ITER: **Maar wat vond u daarvan?**

ITEE: (snuf)...mja...soms..waarom krijgen wij dat niet, ik lust ook wel melk met een krentenbroodje. Nee, hoor! (lacht)

ITER: **En ze hebben nooit gezegd waarom?**

ITEE: Eeh...nee...nee..da...daar heb ik ook verder nooit dat was zo gewoon verder nooit bij nagegaan waarom of dat was. Dat was op alle scholen, niet alleen op onze school. Toen was dat zo (pijp aansteken)

ITER: **Eeh, was er nog iets...aan.... Te merken aan die kinderen die dat wel kregen... geen enig idee wat ze...**

ITEE: Ja, ik dacht dat 't van armoede was.

ITER: **Waren het armoedige kinderen?**

ITEE: Ja...da..dat arme kinderen waren.

ITER: **En u niet?**

ITEE: Kennelijk niet nee... (lachend)... want wij krijgen het niet. Kennelijk niet. Ik heb nog een foto van 1933, daar stond ik op met mijn zuster en mijn broer en dan stond erop schooljaar 1933. Dat heb ik nu nog.

ITER: **Ja..**

ITEE: Van heel vroeger...

ITER: **En had u een uniform aan?**

ITEE: Nee, hoor, nee (pijp wordt aangestoken)

ITER: **Kon je goed merken of mensen arm of rijk waren in de klas?**

ITEE: Nee

ITER: **Maar u zegt net dat die kinderen...**

ITEE: Ja...maar...zo merken...het was nou eenmaal zo.

ITER: **U wist het wel?**

ITEE: Het waren kinderen die die moesten sterk van worden, geloof ik of zoiets, want er werden ook wel toentertijd kinderen uitgezonden naar Egmond aan Zee. Daar was een één of andere groot gebouw en daar gingen ze dan een week heen om aan te sterken. Waarvoor...dat .. ik ben er nooit geweest, waarvoor dat nu precies was. Dat ging uit van de...van de bioscopen.

ITER: **De bioscopen?**

ITEE: Ja, er was een stichting van bioscopen en ...en daar werden kinderen uitgezonden. Ik weet niet meer hoe het heette, maar dat legt me nog bij. Dat was in Egmond aan Zee, dan gingen ze daar een week heen om aan te sterken.

ITER: **Wat had de bioscoop daarmee te maken?**

ITEE: Eeuh, nou die hadden een stichting ... ik weet niet meer hoe dat heette, maar dat was een stichting en die organiseerde voor heel Nederland...dat bepaalde kinderen een week gratis naar Egmond aan Zee mochten en waarom dat weet ik dus niet!

ITER: **mmm..**

ITEE: (pijp wordt weer aangestoken)

ITER: **Herinnert u al uw klasgenoten nog?**

ITEE: Nééééé, wel veel....maar lang niet allemaal, nee

ITER: **Waren ze allemaal van dezelfde leeftijd?**

ITEE: Ja,ja

ITER: **Mm, wat u zich van hen herinnerd is dat positief of negatief of?**

ITEE: Ik mag wel zeggen positief...Jazeker, ik kan ze nou nog goed herinneren qua naam, ik heb ze nooit weer ontmoet, maar dat was wel positief.

ITER: **'t waren allemaal aardige kinderen?**

ITEE: Ja, ja

ITER: **Had u nog, toe u op de lagere school zat, een droom om iets te worden, ofzo?**

ITEE: Ja

ITER: **Wat wilde u worden?**

ITEE: (lachend)...daar is helaas niets van terechtgekomen, want d'r was voor mij maar één droom...als ik van school afkom, dan wil ik naar zee.

ITER: **Varen?**

ITEE: Eeuh..dat was nog niet bekend. En dat is later ook inderdaad gebeurd. Inne...tot 1940 toen de oorlog uitbrak tussen Duitsland en Engeland (snuf) zou ik net naar de zeevaartschool gaan, maar dat is er niet van gekomen, van wegen die oorlog en de hele oorlog heb ik praktisch kleine onderbreking boven in Noorwegen gezeten op een Nederlandse kustvaarder en daar ben ik ook mee teruggekomen. Toe ik in '45 terugkwam, toe had ik voldoende vaartijd om te gaan studeren uiteraard, want ik zou in 1940 zijn gegaan, maar toen is 't er ook weer niet van...van terechtgekomen, die hele coaster vaart dat lag plat was allemaal moeilijk, dus daar is niets van gekomen, dat is mijn droom geweest.

ITER: **Maar hoe heeft u als kind interesse in zee kunnen hebben...kunnen krijgen?**

ITEE: Ja, onbegrijpelijk. Als kind.....

ITER: **Ja....**

ITEE: Speelde ik thuis, ....we hadden een vreselijke grote tuin achter, dan tekende ik een boot, zo met grote lijnen, dit was dan de boeg, dit was het achterschip en dan zette ik hier (lachte) sinaasappelkistje neer met een bakje waar ik op zitten kon enne een

fietswiel en dan was aan 't ... aan...op zee, op...op ... en schip. Dat heb ik verschrikkelijk veel gedaan, op m'n ééntje. Maar dat heb ik ontzeten veel gedaan.

ITER: **Maar u woonde in Groningen?**

ITEE: Waar ik nu over spreek....néééé, woonde ik nog in Apeldoorn.

ITER: **Apeldoorn?**

ITEE: Ja.

ITER: **In Apeldoorn is geen zee**

ITEE: Nee, maar toch ben ik 't ...eeuh...ja, dat was nou éénmaal zo, dat was de groten droom en dat was ook helemaal royaal doorgegaan...ik was klaar om naar de zeevaartschool, want je moet vijf jaar vaartijd hebben, voordat je naar de zeevaartschool mag, maar dat ging toen niet door...want..eeuh...werd je opgepakt door de Duitsers en ...eeuh...ik ben inne....op het schip in Noorwegen heb ik zo'n vier jaar gezeten. (de pijp wordt nogmaals aangestoken)

ITER: **Eeuh...om terug te komen op de klas en eeh.... Kattekwaad enzo, dat was er dus helemaal niet, u heeft nog nooit een streek uitgehaald?**

ITEE: Jawel, jawel, appels gestolen...uit de tuin bij de burens, mwaaa...maar meer ook niet. Néééé

ITER: **Maar op school, werd er op school nooit...eeuh...**

ITEE: Op school? Over wat op school?

ITER: **Dat u nooit iets hoorde, van eeh dat kinderen iets fouts gedaan hadden, dat ze straf kregen?**

ITEE: Jaaa, jaaa, maar dat waren kleinigheidjes

ITER: **Zoals?**

ITEE: Ik kan mij nog herinneren... waarvoor die straf was dat ik een keer een uur lang in 't kolenhok gezeten heb, in 't stikdonkere kolenhok.

ITER: **Dat was een straf?**

ITEE: Dat was een straf. Nou...dat was een hele...maar, waarom....weet ik niet... Nee, dat was vroeger orde en tucht en dat... en je wist niet beter.

ITER: **Maar u weet niet meer wat u fout deed toen u een uur in het kolenhok moest?**

ITEE: Nee...nee

ITER: **Herinnert u nog andere mensen die iets deden toen ze...**

ITEE: Nee....nee....geen idee...geen idee..

ITER: **Wat vond u daarvan dat u een uur in 't kolenhok moest zitten?**

ITEE: Nou dat was erg hoor, dat was vreselijk erg, dat is me een keer overkomen, maar wat ik gedaan heb, dat weet ik niet, maar dat was kennelijk dan niet goed, maar ik heb een uur in dat donkere koolhok gelegen en dat was een gigantische straf, daar dreigde ze ook altijd mee. Je zei wat, wat niet door de beugel kon, dan kwam je in't kolenhok en het is maar één keer gebeurd.

ITER: **Eén keer?**

ITEE: Dan had je een ...ja...een heilige angst, hoor Ha dik geloof toen ik in de tweede of in de derde klas zat. (pijp gaat weer aan)

ITER: **En is het weleens met uw vrienden gebeurd?**

ITEE: Jazeker, allemaal wel eens een beurt gehad. Maar 't was geen ...eeh... 't respect dat bleef dat wat de meester zei dat gebeurde.. daar twijfelde je niet aan datte, maar je hoefde ook niet thuis te komen van dit of van dat, dan zul jij de schuld wel wezen zeiden ze dan thuis dus zoek 't maar uit. Maar verder ook niks.

ITER: **Maar uw vriendje heeft er ook een keer in gezeten, maar u weet ook niet meer wat hij gedaan heeft?**

ITEE: Nee, ach, dat waren zulk kleine dingen, ik kan ze bij benadering niet zeggen waar dat nou voor was.

ITER: **Waren ze onbeleefd tegen de leraar?**

ITEE: Neeeeeeee, onbeleefd? Tegen de meester? Daar had je een heilig respect voor. Neeee

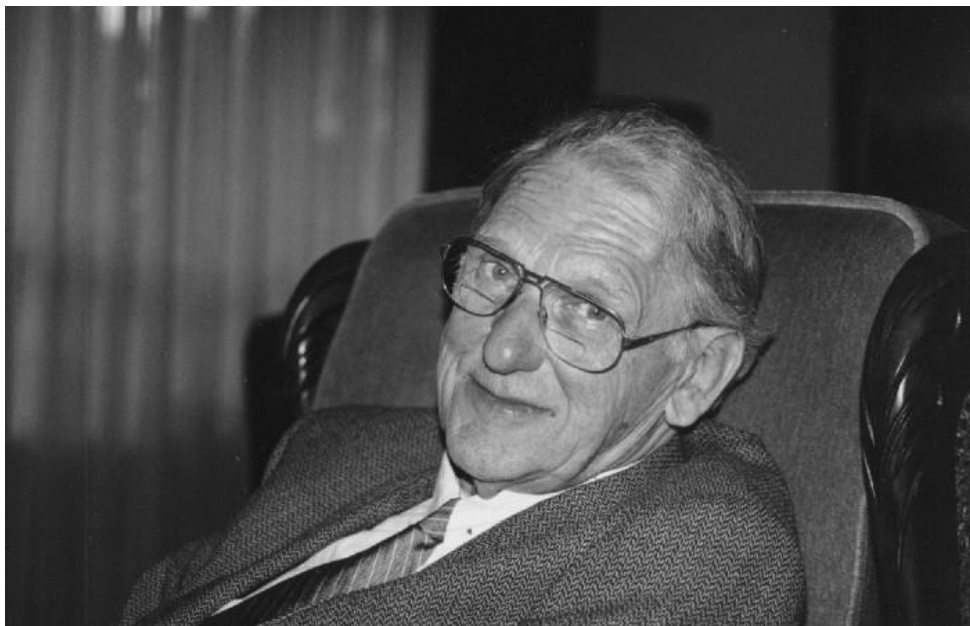
ITER: **Pesten jullie wel eens andere kinderen? In de klas...kwam dat wel eens voor?**

ITEE: Nee, nee, speelkwartiertje daar ging je ... ja, daar ging je spelen. Ik heb een keer, klein voorvalletje. Het was in de winter, eeh, op het schoolplein en lag een hoop sneeuw. Sneeuwballen gooien naar de voorbijgangers. Allemaal deden we dat. Toen kwam er een auto langs, een echte auto. Dat was er toen nog niet zo lang een auto. En toen gooide we sneeuwballen en ik gooide per ongeluk tegen die chauffeur die kreeg een sneeuwbal hiertegen aan. Enne...

ITER: **Was het een open auto?**

ITEE: Ja, ja toen was dat nog niet zo dicht. En die chauffeur die stopte en die kwam het schoolplein op en als je dan nagaat dat er toch altijd wel zo'n 100 a 200 kinderen op dat speelplein liepen dat dan was alle door elkaar en ik was helemaal in een hoekje, had ik me teruggetrokken en hij liep..hij zag zo aan mij dat ik dat gedaan had, kwam naar me toe...greep me in m'n kraag en gaf me een behoorlijke klap en ging toen weg. En de meester zei niks, wat is daar gebeurd zo en zo had je dat maar niet moeten doen. Maar hij zag aan mij dat ik dat was tussen al die kinderen in, want ze hadden allemaal sneeuwballen gegooid, dat ie een klein voorvalletje. Dat was dan zo erg in die tijd, dat je 't nu nog weet.

Dat was iets vreselijks wat ik gedaan had, ik had niet de bedoeling om... om ....om.. zomaar om te gooien. Maar dat weet ik nu nog. (lachend en steekt pijp nog eens aan)



*....greep me in m'n kraag en gaf me een behoorlijke klap.....  
dat was dan zo erg in die tijd, dat je 't nu nog weet...*

3 november 1994